

หอสมุดแห่งชาติออสเตรเลีย

สุนทรียะ รสสุธาธรรม

เมื่อปี ค.ศ. 1901 ออสเตรเลียได้จัดตั้งรัฐสภาสหพันธรัฐ (federal parliament) แห่งแรกและแห่งใหม่ขึ้น เป็นครั้งแรก และสี่สัปดาห์หลังจากนั้นรัฐสภาได้ตั้งคณะกรรมการห้องสมุด (a joint library committee) ขึ้น คณะกรรมการมีเจตนารมณ์ที่จะวางรูปแบบห้องสมุดรัฐสภาคอมมอนเวลท์ (Commonwealth Parliamentary Library) โดยยึดถือแบบฉบับของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน และโดยยึดถือเจตนารมณ์นี้เป็นนโยบายอุดมคติของห้องสมุดตลอดมา 25 ปีแรก ซึ่งในระหว่างนี้ห้องสมุดตั้งอยู่ร่วมกับรัฐสภา ณ เมืองเมลเบิร์น ถึงแม้ว่าในขั้นแรกจะต้องอาศัยวัสดุการอ่านทั้งจากห้องสมุดประชาชนวิกตอเรียก็ความ (Public Library of Victoria) และจากห้องสมุดรัฐสภาของรัฐวิกตอเรีย แต่ห้องสมุดก็ได้จัดทำหนังสือพิมพ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเทศออสเตรเลีย รวมทั้ง "บันทึกทางประวัติศาสตร์ของประเทศออสเตรเลีย" (Historical records of Australia) คั้งนั้นในปี 1912 ห้องสมุดจึงเป็นแหล่งเก็บวัสดุการอ่านที่พิมพ์เผยแพร่ในประเทศ ส่วนชื่อ "หอสมุดแห่งชาติคอมมอนเวลท์" นี้ได้เป็นที่ยอมรับกันในปี 1923

เมื่อรัฐสภาและห้องสมุดได้ย้ายไปอยู่ที่เมืองแคนเบอร์ราในปี 1927 แล้วห้องสมุดก็ได้ให้ความสำคัญกับการให้บริการแก่รัฐสภาเป็นอันดับแรก และถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องขยายงานบริหารไปยังส่วนราชการต่างๆ รวมทั้งจัดบริการช่วยค้นคว้าวิจัยและบริการบรรณานุกรมด้วย

หลังสงครามโลก ห้องสมุดได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในอัตราเดียวกับห้องสมุดมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุที่งานวัสดุการอ่านได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก กอปรกับห้องสมุดได้ให้บริการแก่สถาบันอื่นๆ นอกเหนือจากรัฐสภาด้วย เป็นผลให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบหอสมุดแห่งชาติ (National Library Inquiry Committee) ขึ้น โดยมี เซอร์ จอร์จ แพทตัน (Sir George Paton) เป็นประธานคณะกรรมการมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาห้องสมุดในอนาคต ทางคณะกรรมการฯ ได้เสนอแนะให้แยกรัฐสภา หอจดหมายเหตุ และหอสมุดแห่งชาติ

* บรรณารักษ์ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ซึ่งเดิมเคยรวมอยู่ในสถาบันเดียวกันนอกจากนี้ ขอเสนอแนะไปยังผลให้รัฐออกพระราชบัญญัติหอสมุดแห่งชาติ ฉบับ ค.ศ. 1960 (National Library Act of 1960) ขึ้นตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ หอสมุดแห่งชาติจะต้องดำเนินงานภายใต้การควบคุมของรัฐสภา โดยสภาจะตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง ประกอบด้วยสมาชิก 1 คน ผู้แทนราษฎร 1 คน และบุคคลอื่นๆ อีก 7 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากข้าหลวงใหญ่ (Governor General) เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับหอสมุด

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งเมื่อ ค.ศ. 1973 ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการขอสืบเสาะหาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งได้เพิ่มเติมจำนวนกรรมการข้าหลวงใหญ่เป็นผู้แต่งตั้งจาก 7 คน เป็น 9 คน อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการระบุน้ำที่หอสมุดแห่งชาติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย ซึ่งหน้าที่เหล่านี้ได้แก่

1. เก็บรักษาและพัฒนาวัสดุการอ่านแห่งชาติ ตลอดจน วัสดุการอ่านทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับประเทศออสเตรเลีย และประชาชนออสเตรเลีย
2. จัดทำ วัสดุการอ่านให้อยู่ในระบมที่ทั้งบุคคลและสถาบันต่างๆ จะเข้ามาค้นคว้าได้สะดวก เพื่อให้ วัสดุการอ่านต่างๆ ใ้รับการใ้ประโยชน์ให้มากที่สุด
3. ให้บริการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องราวของหอสมุดและ วัสดุการอ่าน (รวมทั้งการให้บริการงานบรรณานุกรม) ตามที่สภาเห็นว่าเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการอื่นจะสนองวัตถุประสงค์ของหอสมุดรัฐสภา กรมและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในแต่ละรัฐของออสเตรเลีย รวมทั้งเขตที่อยู่ในความดูแล
4. ใ้กับความร วมมือ เกี่ยวกับงานหอสมุด และความก้าวหน้าทางบรรณารักษศาสตร์ ทั้งกับหอสมุดภายในประเทศและนอกประเทศ

วัสดุการอ่าน

นโยบายการคัดเลือกสิ่งพิมพ์เข้าหอสมุดแห่งชาติได้ดำเนินการอย่างแข็งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง นอกจากนี้ยังมีโครงการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์กับต่างประเทศ เพื่อจัดหา วัสดุการอ่านทุกสาขาวิชาจากต่างประเทศมาใช้ในการวิจัย ถึงแม้ว่าในระยะแรกหอสมุดจะ เน้นการจัดหา วัสดุการอ่านเฉพาะ วิชาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ก็ตาม แต่เมื่อเร็ว ๆ นี้มันก็ได้ให้ความเอาใจใส่ที่จะจัดหาสิ่งพิมพ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มากขึ้น สิ่งพิมพ์ในหอสมุดได้เพิ่มสูงขึ้นโดยลำดับ เช่นในปี 1911 ได้จัดหาสิ่งพิมพ์ของซีเชอริก (Petherick Collection) เข้าหอสมุด ปี 1923 จัดซื้อต้นฉบับตัวเขียนของกัปตันคุก (Captain Cook manuscripts) กรันด์ปี 1946 หอสมุดก็ได้รับมอบ สิ่งพิมพ์ของเฟอร์กูสัน (Ferguson collection) พร้อมทั้งได้จัดหารูปภาพของแนน คิวเวลล์ (Nan Kivell pictorial collection) เข้าหอสมุดด้วย การจัดหาวัสดุการอ่านดังกล่าวนี้ทำให้

หอสมุดามี วัตถุประสงค์การอ่านเกี่ยวกับออสเตรเลีย เทียบเท่ากับห้องสมุดนักวิชาชีพ เวลส์ สำหรับ วัตถุประสงค์ประเภท
อื่นๆ นั้นก็ได้จัดทำฟิล์มภาพยนต์ความประวัตศาสตร์และสารคดีเข้ามายังห้องสมุดตั้งแต่ปี 1936 เป็นผล
ให้หอสมุดแห่งชาติกลายเป็นแหล่งที่รวบรวมฟิล์มภาพยนต์ไว้มากที่สุดในประเทศและมีขนาดใหญ่เทียบได้
กับของต่างประเทศ นอกจากนี้หอสมุดยังเป็นแหล่งจัดเก็บสิ่งพิมพ์รัฐบาล วารสาร ตันฉบับตัวเขียน
รูปภาพ และภาพถ่ายสำเนาเอกสารชนิดย่อ (micro-reproductions) ด้วย รวมกันนี้หอสมุด
แห่งชาติยังรวบรวมสิ่งพิมพ์จากประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงด้วย (สำหรับในออสเตรเลียกับห้องสมุด
ที่จัดเก็บสิ่งพิมพ์ดังกล่าวเพียง 4 แห่งเท่านั้น ซึ่งได้แก่หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดแห่ง Australian
National University หอสมุดแห่ง University of Sydney และหอสมุดแห่ง
University of Melbourne) ในปี 1963 หอสมุดได้ตั้งแผนกหนังสือหายากขึ้น โดยรับผิดชอบ
หนังสือหายากและจุลสารจากประเทศในยุโรปและบางส่วนของสหรัฐอเมริกาประมาณ 50,000 รายการ
ในปี 1970 ก็ได้พิมพ์เผยแพร่วารสารชื่อ "Acquisitions newsletter" ซึ่งมีกำหนดออก 5 ถึง 6
ครั้งต่อปี

หอสมุดอ้างอิงออสเตรเลียที่กรุงลอนดอนและนิวยอร์กได้รับการจัดตั้งขึ้นระหว่างสงคราม
โลกครั้งที่สอง โดยอยู่ในความควบคุมของหอสมุดแห่งชาติ ส่วนบุคลากรผู้ดำเนินงานเป็นบรรณารักษ์
ซึ่งมีหน้าที่ประสานงานระหว่างหอสมุดทั้งสองฝ่าย หอสมุดเหล่านี้ทำประโยชน์ให้แก่หอสมุดแห่งชาติ
มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านจัดหาสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาที่หอสมุดฯ ได้กำหนดไว้ และงานด้าน
ข้อมูลฐานของจุลหรือขอสืบเสาะสำคัญๆ ที่ถูกจัดเก็บในรูปแบบคอมพิวเตอร์จะอาบได้ (data bases)¹
ที่ประเทศต่างๆ จัดทำขึ้น ระยะเวลาต่อมาหอสมุดฯ ก็ได้ส่งสิ่งพิมพ์อ้างอิงให้แก่หอสมุดออสเตรเลียแห่ง
อื่นๆ ทั่วประเทศ ในปี 1971 มีการจัดตั้งสำนักงานแห่งใหม่ขึ้นที่กรุงจาการ์ตาเพื่อจัดหาสิ่งพิมพ์ของ
อินโดนีเซียให้หอสมุดแห่งชาติ และหอสมุดออสเตรเลียอื่นๆ อีกหาแห่ง นอกจากนี้หอสมุดแห่งชาติ
ยังให้บริการงานหอสมุดประชาชนและบริการยืมให้แก่ประชาชนในกรุงแคนเบอร์รา และประชาชน
ในเขตที่อยู่ในความดูแลของออสเตรเลียแห่งอื่นๆ (Australian territories) ด้วย ที่เป็นเช่นนี้
เพราะอาณาเขตต่างๆ ดังกล่าวไม่มีรัฐบาลส่วนภูมิภาคปกครองและดูแลกิจการภายในเป็นของตนเอง

¹ data base คือรายการของเอกสารหลายๆ รายการรวมกันเข้า โดยที่รายละเอียด
ทางบรรณานุกรมของแต่ละรายการอาจนำมาดำเนินการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น บรรณานุกรม
ผูกตั้ง หรือบรรณานุกรมหัวเรื่องเรียงตามลำดับอักษร เป็นต้น

อีกทั้งยังไม่มิตะการกรมการห้องสมุดที่คอยให้ความอุปถัมภ์ห้องสมุดประชาชนอีกด้วย หอสมุดแห่งชาติได้คอยพัฒนาห้องสมุดประชาชนลงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง อันเป็นระยะเวลาที่หอสมุดฯ ได้ขยายตัวมากขึ้น และชุมชนในแคนเบอร์ราก็เติบโตมากขึ้นเช่นกัน อย่างไรก็ตามหอสมุดก็ยังคงรับผิดชอบด้านบริการประชาชนอยู่ โดยตั้งหน่วยงานใหม่เรียกว่า "แคนเบอร์ราพับลิค ไคมารี่ เซอร์วิส (Canberra Public Library Service)" ขึ้น หน่วยงานนี้ดำเนินงานด้านห้องสมุดประชาชนโดยตรงและมีคณะกรรมการที่ปรึกษาคอยช่วยเหลืองานบริหาร นอกจากนี้ยังให้ความช่วยเหลือห้องสมุดประชาชนในดินแดนนอกภาคพื้นทวีปที่อยู่ในความดูแลของออสเตรเลีย เช่น ห้องสมุดในเกาะคริสต์มาส (Christmas Island) และเกาะคอคอด (Cocos Island) เป็นต้น โดยให้ห้องสมุดเหล่านั้นมีหนังสือไปกราวละมากา

ราวปี 1975 หอสมุดแห่งชาติมีวัสดุการอ่านประมาณ 1½ ล้านรายการ ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่าห้องสมุดเก่าแก่หลายแห่ง เช่น ห้องสมุดแห่งรัฐวิกตอเรีย (State Library of Victoria) ซึ่งตั้งขึ้นในปี 1356 และห้องสมุดแห่งนิวเซาท์เวลส์ (Library of New South Wales) ซึ่งตั้งขึ้นในปี 1369 และมีวัสดุการอ่านน้อยกว่าห้องสมุดแห่งมหาวิทยาลัยซิดนีย์ (University of Sydney Library) เท่านั้น ในระยะเวลาเดียวกันนี้ วัสดุการอ่านทั้งหมดของระบบห้องสมุดของ "องค์การวิจัยวิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรมคอมมอนเวลธ์ (Commonwealth Scientific and Industrial Research Organization - CSIRO)² ก็มาถึง 1 ล้านชิ้นเช่นกัน ห้องสมุดแห่งชาติแห่งนี้เป็นที่กล่าวขานว่าเป็นห้องสมุดที่ใหญ่ที่สุดในออสเตรเลีย กล่าวได้ว่าใหญ่เทียบเท่ากับมาตรฐานที่ต่างประเทศได้กำหนดไว้

ก่อนจะประสบความสำเร็จในด้านการจัดหาสิ่งพิมพ์อ้างอิงและการให้บริการด้านบรรณานุกรม "ห้องชาตินั้น" หอสมุดฯ ต้องเผชิญกับความยากลำบากจากการที่เงินและบุคลากรไม่พอเพียง ทำให้พัฒนาการทั้งสองด้านดำเนินไปอย่างในราบรื่น การที่พระราชบัญญัติหอสมุดแห่งชาติปี 1960 มีผลบังคับใช้

² CSIRO จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายในปี 1949 โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่จะสนับสนุนงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ทั้งภาครัฐและเอกชน งบประมาณของห้องสมุดต่างๆ 65 แห่ง ถูกจัดตั้งขึ้นกระจายไปตามที่ต่างๆ เพื่อสนองความต้องการด้านข่าวสารของนักวิชาการ โดยมี Central Library and Information Services (CLIS) ที่เมืองเมลเบิร์น ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน ปัจจุบันหอสมุดเหล่านี้มีสิ่งพิมพ์ร่วมกันทั้งหมดมากกว่าหนึ่งล้านชิ้น

นับว่าเป็นเรื่องมีที่สำคัญเพราะได้ระบุบทบาทของ วัสดุการอ่านและงานบริการของหอสมุดฯ ที่มีต่อชาติไว้อย่างแจ่มชัด กล่าวคือมีการกำหนดให้จัดตั้งหอสมุดฯ ในรูปแบบที่แตกต่างจากหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน โดยมีความเหมาะสมกับสภาพของออสเตรเลียมากกว่า อย่างไรก็ตามปัญหาในการพิมพ์สถานที่ไม่กว้างขวางพอสำหรับผู้อ่าน สิ่งพิมพ์และบุคลากรในหอสมุดฯ นับว่าเป็นเรื่องที่รุนแรงที่สุดอุปสรรคนี้โดยบังเอิญในปี 1963 เมื่อหอสมุดฯ ได้คิดใหม่ทีโอโดงหอที่จะขยายงานบริการอื่นๆ ที่น่าสนใจและเปิดโอกาสให้ผู้รู้ได้มีชมและใช้ประโยชน์จาก วัสดุการอ่านของหอสมุดฯ อย่างเต็มที่ เป็นครั้งแรก

คึกหอสมุดฯ แห่งใหม่นั้นเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงภาวะผู้นำของหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งภาวะดังกล่าวเกิดขึ้นนับตั้งแต่ปี 1960 เป็นต้นมา ปัจจุบันหอสมุดฯ ในออสเตรเลียทั้งที่เก่าแก่และหอสมุดฯ ใหม่ ต่างก็ยอมรับภาวะผู้นำของหอสมุดฯ ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามหอสมุดแห่งชาติก็มีอิสระงานบริการกับหอสมุดอื่นๆ กับทั้งมีได้เรียกร้องความเป็นผู้นำด้านกิจกรรมของหอสมุดอีกด้วย แต่หอสมุดฯ ยังที่จะแนะนำช่วยเหลือและส่งเสริมหอสมุดแต่ละแห่งด้วยการให้ความร่วมมือด้านงานบริการหอสมุดและการบริการของสมาชิกของออสเตรเลีย

งานบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติได้เริ่มจัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติในปี 1933 โดยได้คัดเลือกรายชื่องานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับออสเตรเลียลงพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งของ "Official year book of the Commonwealth of Australia" ในปี 1949 หอสมุดฯ ได้ยกเลิกพิมพ์เป็นวารสารรายปี ชื่อ "Australian books a select list"

ในปี 1936 หอสมุดฯ ได้เริ่มพิมพ์เผยแพร่ "Annual catalogue of Australian publications" ประกอบด้วยรายชื่องานพิมพ์ทั้งหมดในประเทศออสเตรเลียซึ่งหอสมุดฯ มีสิทธิ์ได้รับส่งพิมพ์เหล่านี้ตามกฎหมาย รายชื่องานพิมพ์ของต่างประเทศที่อยู่ในความสนใจของชาวออสเตรเลีย รายชื่องานพิมพ์รัฐบาลทั้งของรัฐบาลกลางและรัฐบาลในรัฐต่างๆ บรรณานุกรมนี้ได้รับการที่พิมพ์เผยแพร่มาจนถึง ค.ศ. 1960 จึงยุติลง

หอสมุดฯ ได้จัดพิมพ์ "บรรณานุกรมแห่งชาติออสเตรเลีย" (Australian National Bibliography - ANB) ขึ้นแทน โดยพิมพ์เป็นรายเล่มนับตั้งแต่ปี 1961 ถึง 1966 โดยรวบรวมรายชื่องานหนังสือพิมพ์ในออสเตรเลีย และหนังสือพิมพ์ในต่างประเทศซึ่งอยู่ในความสนใจของชาวออสเตรเลีย รวมทั้งแผนที่ รูปภาพ ฟลิ้ม แผ่นโน้ตเพลง (sheet music) สิ่งพิมพ์ของรัฐและรัฐบาล และลงรายการของวารสารเฉพาะที่เป็นวารสารใหม่เท่านั้น ในปี 1961 ได้รวบรวมส่งต้นรัฐบาลแยกไว้

เป็นเล่มในรูปแบบวารสารรายปีอีกต่างหากภายใต้ชื่อ "Australian Government Publications - AGP" ซึ่งรวมไว้ทั้งหนังสือชุดและหนังสือเล่ม ในปี 1963 ได้คัดเลือกหนังสือชุดที่มีลิขสิทธิ์รัฐบาล ลงพิมพ์ใน "Current Australian Serials" หลังจากปี 1976 ก็ได้รวบรวมรายชื่อชื่อเล่ม แผ่นพับ และรูปภาลงลงใน ANB ด้วย สำหรับชื่อภาพยนตร์นั้นได้มีการรวบรวมไว้ใน "Australian films; a catalogue of scientific educational and cultural films 1940-1953" ด้วย และได้เพิ่มรายชื่อชื่อเล่มเพิ่มเติมเป็นรายเดือนและรายปี ส่วนแผนที่นั้นก็ได้รับการรวบรวมลงลงในวารสารราย 3 เดือนชื่อ "Australian maps" โดยเริ่มพิมพ์ตั้งแต่ 1963 เป็นต้นมา

นับตั้งแต่เดือนมกราคม 1967 ANB มีกำหนดออกเดือนละ 4 ฉบับ ฉบับที่สี่ของมกราคม จะลงรายการที่เคยลงในสามฉบับก่อนและรายการใหม่ของฉบับ ส่วนฉบับรายโยงกิ่งมีอยู่ต่อออกช้ากว่ากำหนด หากถึงจะเห็นได้ว่า ANB ฉบับรายปี 1971 เสร็จเมื่อเดือนพฤศจิกายน 1972 การนำระบบการลงรายการหนังสือในรูปแบบรหัสคอมพิวเตอร์ อันได้แก่การจัดทำ ANB (ANB MARC system) ทำให้การพิมพ์ฉบับรายปีรวดเร็วยิ่งขึ้นมาก ดังจะเห็นได้ว่า ANB ฉบับปี 1972 พิมพ์เสร็จเดือนกุมภาพันธ์ 1973 ANB MARC ได้เปลี่ยนโฉมหน้าการจัดเรียงเนื้อหาภายในฉบับและวิธีการทำกรรมวิธี กล่าวคือ ได้เพิ่ม ANB ใช้ระบบการจัดเอกสารภายใต้หัวข้อเรื่อง ส่วน ANB ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 1972 จัดเอกสารให้อยู่ภายใต้ระบบการจัดหมวดหมู่แบบพหุขนมควิลล์ ติดตามด้วยกรรมวิธีหัวข้อเรื่อง ซึ่งได้มาจากวิธีการทำกรรมวิธีของเอกสารวิทยาศาสตร์ของเอกสารไว้ทั้งหมดในหนึ่งแถว หรือที่เรียก PRECIS (Preserved Context Indexing System) ซึ่งเป็นวิธีที่ "British National Bibliography" (BNB) นำมาใช้เป็นครั้งแรก

ส่วน Australian government publications พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี 1971

โดยมีกำหนดออกเป็นราย 3 เดือน รวมทั้งมีการพิมพ์รวมเล่มเป็นหนังสือรายปีด้วย นอกจากนี้ฉบับรายโยงกิ่งยังมีเฉพาะพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับการรวบรวมเป็นเล่มแถวเท่านั้น แต่ไม่ได้นำพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติย่อยมา พิมพ์ ANB ไม่รวบรวมไว้

สำหรับบรรณานุกรมแห่งชาติในอดีตนั้น เซอร์จอห์น เฟอริกูซัน (Sir John Ferguson) ได้เคยรวบรวมสิ่งพิมพ์ซึ่งตีพิมพ์ระหว่าง 1784 - 1900 ไว้แต่หลังจากนั้นได้ถูกรวบรวมเป็นอีก ทำได้ บรรณานุกรมแห่งชาติสากลช่วง นับตั้งแต่ปี 1901 เป็นต้นมา

หอสมุดแห่งชาติและสภาที่ปรึกษางานบริการบรรณารักษณ์แห่งออสเตรเลีย (Australian Advisory Council on Bibliographic Services - AACOBS)³ ได้ร่วมกันพิจารณาเพื่อดำเนินการรวบรวมรายชื่อผู้ให้เวลานาน จนกระทั่งปี 1974 หอสมุดฯ จึงได้ประกาศว่าจะรวบรวมและพิมพ์รายชื่อผู้ให้เวลานานออกระหว่างปี 1901 ถึง 1950 โดยจัดอยู่ในโครงการหกปี

นอกจากนี้ในปี 1945 หอสมุดฯ ได้ตีพิมพ์บรรณานุกรมวารสารในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ชื่อ "Australian public affairs information services" โดยตีพิมพ์เป็นรายเดือน ครั้นถึงปี 1955 จึงเพิ่มฉบับรวบรวมรายปีขึ้นด้วย บรรณานุกรมดังกล่าวนี้เป็นคู่มือการค้นคว้าที่เสรี "Australian science index" ซึ่งเป็นวารสารที่ CSIRO ตีพิมพ์เผยแพร่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สำหรับความร่วมมือกับต่างประเทศนั้น หอสมุดฯ ได้ส่งรายการบรรณารักษณ์ของสิ่งพิมพ์ออสเตรเลียเกี่ยวกับภาษาอังกฤษและวรรณกรรมเล่มหนึ่งลงใน "Annual bibliography of English language and literature" ซึ่งจัดทำในประเทศอังกฤษ อีกทั้งยังส่งรายการบรรณานุกรมวารสารทางวิชาการแพทย์ของออสเตรเลียเพื่อป้อนเข้าสู่ระบบเมดลาร์ส (MEDLAKS system) ซึ่งได้ตีพิมพ์เป็นวารสาร "Index Medicus" อีกด้วย ส่วนหอสมุดสงฆ์สำคัญก็เกือบจะขาดแคลนบรรณานุกรมหนังสือพิมพ์ออสเตรเลีย ซึ่งที่หอสมุดฯ ก็กำลังศึกษาทดลองอยู่กับหอสมุด นอกจากกิจกรรมดังกล่าวแล้ว หอสมุดฯ ได้จัดทำบรรณารักษณ์เฉพาะวิชา โดยจะผลิตจากการรวบรวมบรรณารักษณ์เป็นงานสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริม เป็นผลให้เกิดการจัดทำบรรณารักษณ์ในแขนงวิชาต่างๆ เช่น การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษายุคใหม่ (urban studies) เป็นต้น

ในปี 1974 หอสมุดฯ รับผิดชอบโครงการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัยทุกประเภทของออสเตรเลียเพื่อที่จะส่งไปยัง "International Information System on Research in Documentation" (ISORID) แห่งสหประชาชาติ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัยนี้ นับเป็นก้าวแรกของการกำหนดระเบียบงานวิจัยให้สาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของออสเตรเลีย หอสมุดฯ ได้ตั้งวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และงานวิจัยเกี่ยวกับความผิดปกติทางสังคม โดยจัดทำเป็นโครงการสมุดปกเหลืองขยายการลงทะเบียนงานวิจัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้หอสมุดฯ ยังเป็นหน่วยงานเพียงแห่งเดียวของออสเตรเลียที่ดำเนินการเลือกประจำหนังสือและวารสาร หรือที่เรียก "International Standard Book Numbers and International Standard Serial Numbers"

³ สถาปนาขึ้นเมื่อปี 1956 โดยมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบรรณารักษณ์และงานบรรณารักษณ์ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหอสมุดฯ เข้าประกอบด้วยบุคคลจากสถาบันต่างๆ ได้แก่ สถาบันวิชาการ หอสมุดแห่งชาติ มูลนิธิหอสมุดแห่งชาติ สมาคมผู้บริจาคจากธุรกิจและองค์กรราชการ หอสมุดมหาวิทยาลัย, สมาคมหอสมุดฯ และหอสมุดประเภทต่างๆ เป็นต้น โดยสภาของ AACOBS ได้จัดว่าเป็นตัวแทนของหน่วยงานด้านวารสารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยแห่งชาติ

สหบัตร

โครงการสหบัตรแห่งชาติซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อปี 1960 ประกอบด้วยการรวบรวมสหบัตรนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สหบัตรของหนังสือในปัลลิตซ์ตั้งแต่ 1959 เป็นต้นมา ซึ่งรวบรวมจากบัตรรายการของห้องสมุดในออสเตรเลียทั้งห้องสมุดขนาดใหญ่และขนาดเล็ก และสหบัตรของสิ่งพิมพ์ก่อนหน้าปี 1960 ซึ่งประกอบด้วยรายการของหนังสือเพียงบางส่วนที่ห้องสมุดที่ร่วมมือกันได้จัดหาเข้ามาเมื่อไม่ช้าไม่นาน อย่างไรก็ตามเนื้อหาของหลักในสหบัตรก็เป็นรายการที่แสดงถึงสิ่งพิมพ์ที่สำคัญ ซึ่งอยู่ในประเทศออสเตรเลียไว้ทั้งหมด ในระยะหลังหอสมุดได้เริ่มถ่ายบัตรรายการที่ได้จากหอสมุด 25 แห่งไว้ในรูปไมโครฟิล์ม หลังจากนั้นก็เปลี่ยนรายการที่อยู่ในฟิล์มให้ออกมาในรูปบัตร มีการถ่ายไมโครฟิล์มบัตรรายการของหอสมุดอื่นๆ เป็นระยะๆ ตลอดปี วิธีนี้ทำให้การรวบรวมสหบัตรดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และทำให้ขอบเขตของโครงการสหบัตรกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการรวบรวมบัตรรายการของหอสมุดที่เล็กแต่มีสิ่งพิมพ์เฉพาะสาขาวิชาในระดับสูง

นอกจากการรวบรวมสหบัตรแล้ว ก็ยังวางโครงการที่จะพิมพ์เผยแพร่สหบัตรเหล่านี้ด้วย การแบ่งสหบัตรที่จะจัดพิมพ์เป็น 2 ภาค คือ สหบัตรสำหรับคนสิ่งพิมพ์ย้อนหลัง และสหบัตรของสิ่งพิมพ์ใหม่ แต่ปรากฏว่าไม่อาจจัดพิมพ์สหบัตรแยกออกจากกันได้ เนื่องจากเกิดปัญหาขาดแคลนครูวิทยากรหลายอย่าง ประกอบกับเห็นว่าไม่สามารถนำวิธีการดั้งเดิมที่อาศัยมาใช้พิมพ์สหบัตรสำหรับสิ่งพิมพ์ย้อนหลังได้ ในปี 1968 จึงไม่สามารถทำสหบัตรของสิ่งพิมพ์ออกในปี 1968 ได้ จึงรวมสหบัตร 2 ชุดนี้เข้าด้วยกันใช้ชื่อว่า "National Union Catalogue of Monographs" (NUCOM) ราวปี 1973 NUCOM มี 6,500,000 รายการ ซึ่งรวบรวมจากหนังสือ 3,000,000 ชื่อเรื่อง ที่อยู่ในห้องสมุดของออสเตรเลียถึง 600 แห่ง ขอบเขตสิ่งพิมพ์ใน NUCOM นี้กว้างขวางมาก เนื่องจากมีได้จำกัดเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ที่จะนำมารวม และโครงการสิ่งพิมพ์ของรัฐต่างๆ และสิ่งพิมพ์ของคนแคชเชอร์ที่อยู่ในความคุ้มครองของออสเตรเลีย ส่วนสิ่งพิมพ์ที่หาไม่ได้รวมมา ได้แก่ วัสดุบางประเภทเท่านั้น นอกจากจะรวบรวมสหบัตรแล้ว AACOBs ยังพยายามคิดหาวิธีการใหม่ ในการพิมพ์ NUCOM จนกระทั่งในปี 1974 ก็ได้เตรียมการที่จะพิมพ์ NUCOM ในรูปไมโครฟิล์ม และในเดือนกรกฎาคมของปี 1974 นี้เองก็ได้จัดพิมพ์สหบัตร ทั้งของสิ่งพิมพ์ย้อนหลังและสิ่งพิมพ์ใหม่เสร็จ ต่อมาก็ได้จัดทำสหบัตรฉบับเพิ่มเติม โดยพิมพ์เผยแพร่ทั้งในรูปเล่มหนังสือและไมโครฟิล์ม พร้อมกับได้รวบรวมสหบัตรหา 12 เดือนด้วย นอกจากนี้ยังมีโครงการระยะยาวที่จะบันทึก NUCOM ลงในคอมพิวเตอร์ โดยพัฒนาการลงรายการของบัตรรายการหนังสือให้ถูกต้องตามแบบที่ตกลงกันลงไว้ในแบบฟอร์มบลูปอนด์เข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะเก็บข้อมูลเหล่านี้ไว้ เรียกว่า Australian MARC record service พัฒนาการในการบันทึกสหบัตรด้วยคอมพิวเตอร์นี้สามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในรูปไมโครฟิล์มได้ด้วย

โครงการสมัครแห่งชาติมีความเกี่ยวข้องกับโครงการอื่นอีกหลายโครงการ ได้แก่
ปี 1959 - 1960 จัดทำสมัครรายชื่อนั่งสิ่งพิมพ์ในหอสมุดออสเตรเลีย ชื่อ

"Newspapers in Australian libraries - a union list (NAL) ปัจจุบันเป็นฉบับพิมพ์
ครั้งที่ 3 ปี 1973

นับตั้งแต่ปี 1964 เป็นต้นมา มีการพิมพ์งานค้นฉบับตัวเขียนที่เกี่ยวกับออสเตรเลีย ชื่อ
Guide to collections of manuscripts relating to Australia โดยพิมพ์เป็นแผ่น

ปี 1956 เป็นต้นมา มีการจัดทำสมัครสิ่งพิมพ์จากประเทศตะวันออก เช่น จีน ญี่ปุ่น และ
เกาหลี เป็นต้น ชื่อ Oriental union catalogue

ปี 1961 เป็นต้นมา จัดทำสมัครรายชื่องานวิจัยที่ยังไม่ปรากฏในที่อื่นมาก่อน ชื่อ List of
unlocated research books กำหนดออกรายบัญชี หอสมุดวิจัยใหม่ เมื่อได้รับรายชื่องานวิจัย
ก็จะตรวจสอบกับสิ่งพิมพ์ในหอสมุดและรายงานแหล่งค้นพบ หากคนไม่พบหอสมุดแห่งชาติของนิวซีแลนด์
(National Library of New Zealand) ซึ่งให้ความร่วมมือจะค้นหาจากสมัครที่อยู่ในหอสมุด
ของคุณ

นอกจากสมัครของหนังสือแล้ว หอสมุดฯ ยังได้รวบรวมรายชื่อวารสารด้วย โดยเริ่มรวบรวม
รายชื่อวารสารทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มาตั้งแต่ปี 1944 ในการรวบรวมนี้เริ่มทำทีละตัวอักษร
ดังนั้นจึงจะเสร็จสิ้นจึงเสียเวลาในการรวบรวมมาก รายชื่อวารสารนั้นนอกจากจะมีอยู่ที่หอสมุดฯแล้ว
หอสมุดอื่นๆ อีกกว่า 20 แห่ง ได้จัดทำสำเนาบัตรครมชของวารสาร เพื่อใช้ค้นหาในหอสมุด
ของคุณด้วย ในปี 1963 หอสมุดฯ ประสบความสำเร็จในการพิมพ์ Serials in Australian
libraries, social science and humanities (SALSSAH) ส่วนฉบับแก้ไขปรับปรุงใหม่
เริ่มจัดทำ ปี 1963 เสร็จเมื่อปี 1974 หลังจากนั้นมีการพิมพ์รายชื่อวารสารใหม่ทุกเดือน และรวบรวม
พิมพ์เป็นฉบับเพิ่มเติม (supplements) ทุกๆ สัปดาห์เพื่อทำให้ข่าวสารเกี่ยวกับวารสารทันต่อเหตุการณ์
SALSSAH เป็นงานรวบรวมรายชื่อวารสารจากหอสมุดประมาณ 200 แห่ง และเป็นสิ่งพิมพ์ที่เสริมรายชื่อ
วารสารทางวิทยาศาสตร์ที่จัดทำโดย Commonwealth Scientific and Industrial Research
Organisation (CSIRO) ชื่อ Scientific serials in Australian libraries

หอสมุดฯ ได้เริ่มที่จะนำเครื่องจักรกลเข้าช่วยในการจัดทำ SALSSAH ด้วยความที่เครื่อง
รากฐานการจักร รวบรวมรายชื่อวารสารเก็บไว้รูปที่คอมพิวเตอร์จะอ่านได้ (an Australian data base
of serials) โดยมีการสำรวจถึงศักยภาพของแหล่งรวมข้อสนเทศนี้ให้สอดคล้องกับระบบเอกสารอื่นๆ
ที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ากันได้กับระบบข้อสนเทศานวารสารระหว่างชาติ (International
Serials Data System) ซึ่งในอนาคตข้างหน้าอาจจะเรียกวารสารบางรายการจากระบบนี้มาใช้

ศูนย์กลางการพิมพ์รายการหนังสือ

นับมาเป็นเวลาหลายปีแล้วที่ได้มีการถกเถียงถึงโครงการจำกัดรายการเผยแพร่เข้ามาสู่ศูนย์กลางในระดับชาติ เรื่องนี้มิใช่เรื่องใหม่เพราะนายไวท์ (white) ได้กล่าวถึงความเป็นไปได้ของโครงการนี้ในปี 1939 ไวว่า ในประเทศที่ห้องสมุดสั่งซื้อสิ่งพิมพ์จากต่างประเทศมากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ ไม่ควรที่จะจำกัดรายการจากประเทศเหล่านั้น ดังนั้นในปี 1945 ถึง 1952 หอสมุดแห่งชาติของอเมริกาได้เป็นศูนย์กลางการพิมพ์รายการสิ่งพิมพ์สำนักพิมพ์ Angus and Robertson จำกัดทั้งหมด โดยทางสำนักพิมพ์ทำหน้าที่พิมพ์และแจกจ่ายบัตรรายการ ในระยะเดียวกันนี้ก็ได้ดำเนินการประเมินว่าหอสมุดแห่งชาติควรจำกัดรายการเผยแพร่เข้ามาสู่ศูนย์กลางควรขยายมากกว่านี้ แต่คำแนะนำนี้ก็มิได้รับความเอาใจใส่ จนกระทั่ง University of Melbourne Library สำนักพิมพ์และตัวแทนจำหน่ายชื่อ Cheshires และหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ได้ทดลองพิมพ์รายการสิ่งพิมพ์ซึ่งอยู่ในระหว่างการพิมพ์เผยแพร่ (cataloguing in source) ตั้งแต่ปี 1953 - 1954 และ 1953 ตามลำดับ

ในการประชุมต่างๆ ที่จัดโดยทางสมาคมหอสมุดออสเตรเลียและในการพบปะสังสรรค์ของเจ้าหน้าที่ "สมาคมสำนักพิมพ์หนังสือออสเตรเลีย" (Australian Book Publishers Association) และเจ้าหน้าที่ของ "สภาพิมพ์ออสเตรเลียเกี่ยวกับการพิมพ์การงานบรรณานุกรม" (AACOBS) ได้มีการอภิปรายถึงการดำเนินงานจำกัดรายการควรมีวิธีการต่างๆ ในขณะเดียวกันหอสมุดแห่งชาติออสเตรเลียกำลังสำรวจว่าจะขยายงานบริหารด้านการเป็นศูนย์กลางการพิมพ์รายการและการพิมพ์รายการสิ่งพิมพ์ซึ่งยังอยู่ในระหว่างการพิมพ์สำนักพิมพ์ใดหรือไม่ เพื่อที่จะได้ทราบอย่างแน่นอนว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการนี้มากน้อยเพียงใด ทาง AACOBS จึงได้จัดส่งหมายร่ำเรียนศูนย์กลางการพิมพ์รายการขึ้นในปี 1966 ทำให้ได้ข้อคิดเรื่องการพิมพ์รายการเผยแพร่เข้าสู่ศูนย์กลาง การให้บริการตามบัตรรายการและการให้ความช่วยเหลือด้านการพิมพ์รายการ ในการสัมภาษณ์ผู้ให้พรเรื่องนี้ว่าศูนย์กลางพิมพ์รายการสิ่งพิมพ์ของออสเตรเลีย ไม่สมควรที่จะเป็นหน่วยงานที่พิมพ์รายการของหอสมุดแห่งชาติซึ่งจัดทำขึ้นโดยคำนึงถึงความต้องการบัตรรายการภายในหอสมุดฯ เป็นหลักแต่ควรเป็นศูนย์ที่จะสนองความต้องการของหอสมุดต่างๆ ได้ทั้งหมด ทั่วไปแล้วข้อถกเถียงในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ได้รับอิทธิพลจากแผนงานต่างๆ ที่หอสมุดรัฐสภาอเมริกันกำลังดำเนินการภายใต้โครงการการพิมพ์รายการร่วมกัน (Shared Cataloguing)

โครงการการพิมพ์รายการของหอสมุดรัฐสภาอเมริกันมีจุดกำเนิดจากพระราชบัญญัติการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ปี 1965 (United States Higher Education Act 1965) ซึ่งว่าด้วยการปรับปรุงการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกา โดยมาตรา 2 ของ

พระราชบัญญัติ เกี่ยวข้องกับห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย รวมทั้งการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และวรรค 3 ของมาตรา 2 ระบุว่าผู้บริหารทางการศึกษาระดับสูง มีอำนาจที่จะอนุมัติเงินอุดหนุนให้แกห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน วัตถุประสงค์การอ่านพิมพ์คุณค่าทางการวิจัย วัตถุประสงค์ไม่ว่าจะพิมพ์จากที่ใด โดยห้องสมุดฯ จะต้องทำบัตรรายการสิ่งพิมพ์ให้เสร็จอย่างรวดเร็วเพื่อห้องสมุดอื่นๆ จะได้ไม่ประโยชน์อีกทั้งมาทางจัดสิ่งพิมพ์ใหม่ต้องการ เก็บไว้ในห้องสมุดด้วยวิธีแลกเปลี่ยนหรือวิธีอื่นฯ ด้วยเหตุนี้ห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันจึงต้องนำข้อกำหนดนี้ไปดำเนินการโดยผ่านทางโครงการการจัดทำบัตรรายการฯ ร่วมกับหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ของงานบรรณานุกรมแห่งชาติของต่างประเทศด้วย เช่น บริษัทซีวเซียม ประเทศอังกฤษ และหอสมุดแห่งชาติออสเตรเลีย ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น

หอสมุดแห่งชาติออสเตรเลียจึงจัดว่าเป็นหน่วยงานแรกหน่วยงานหนึ่งซึ่งร่วมมือกับโครงการการดำเนินการบัตรรายการฯ ร่วมกับกัน ซึ่งอำนวยความสะดวกในหลายทาง เป็นอันว่าขอบเขตการดำเนินการบัตรรายการได้ครอบคลุมเนื้อหาวิชากว้างขวางอันและทำให้บัตรรายการของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันและรายการต่างๆ ใน National Union Catalog ได้รับการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว อีกเหตุผลหนึ่งซึ่งผลักดันไปยังห้องสมุดต่างๆ ในออสเตรเลียด้วย เพราะทางหอสมุดฯ ได้กลายเป็นแหล่งที่จะได้บัตรรายการครบชุดที่เป็นปัจจุบัน จากห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน นอกจากนี้การที่หอสมุดฯ ได้แบบอย่างการบริการบัตรรายการสิ่งพิมพ์ของต่างประเทศแบบรวมเข้าด้วยกันกลาง จากห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันจึงได้ริเริ่มโครงการยกเลิกทำนองฉบับในปี 1969 แต่ปรากฏว่าความต้องการงานบริการด้านนี้กว้างขวาง ความคาดหมาย ดังนั้นในปี 1972 หอสมุดฯ จึงจ้างบริษัทที่ปรึกษาการตลาดแห่งหนึ่ง (a marketing consultant firm) ให้สำรวจว่าสมควรที่จะมีงานบริการด้านนี้หรือไม่ ผลปรากฏว่าที่ปรึกษาเห็นว่าไม่มีประโยชน์ที่จะเร่งส่งเสริมการบริการทางด้านนี้ แต่ก็ได้ชี้ถึงภาระณะเดิมของหอสมุดฯ ที่ว่างานนี้มีความคุ้มค่าแก่กลุ่มหอสมุดแห่งชาติ (โดยเฉลี่ยแล้วอย่างห้องสมุดรัฐฯ ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย) และสมควรที่จะดำเนินการต่อไปในปี 1972 - 1973 หอสมุดฯ นายบัตรรายการสิ่งพิมพ์ของต่างประเทศได้ 26,000 ชุด ซึ่งกว่านั้นบัตรรายการอีก 3,557 ชุด ได้รับการแจกจ่ายไปยังห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา 25 แห่ง ที่เขารวมโดยโครงการยกเลิกหกเดือน ทั้งนี้เพราะกระทรวงศึกษาธิการแห่งสหพันธรัฐและหอสมุดฯ ได้ร่วมมือกันทดสอบสมรรถนะของหอสมุดโรงเรียนว่าสามารถที่จะใช้บริการงานบัตรรายการประเภทใดมากเพียงใด

ภายใต้โครงการการดำเนินการบัตรรายการฯ ร่วมกับกัน หอสมุดฯ รับผิดชอบด้านการรายงานให้ทราบถึงของสิ่งพิมพ์ออสเตรเลียทั้งหมดให้แก่หน่วยงานบรรณานุกรมของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน

งานนี้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่นก็เพราะสำนักพิมพ์ต่างๆ ได้ให้ความร่วมมือ โดยกำกับการให้
สิ่งพิมพ์ต่างๆ ของปี 1967 เป็นต้นไป ก่อนจะถูกตีพิมพ์เผยแพร่ ทำให้การรายงานและการบันทึก
รายการบรรณานุกรมลงใน Australian National Bibliography เป็นไปอย่างรวดเร็ว

ในปี 1967 ได้มีความพยายามที่จะทำบัตรรายการสิ่งพิมพ์รัฐบาลของออสเตรเลีย ที่อยู่
ในระหว่างการพิมพ์แต่ไม่ประสบความสำเร็จ แต่ในปี 1972 หอสมุดร่วมกับสำนักพิมพ์ Butterworth
ได้ทดลองว่าการทำบัตรรายการสิ่งพิมพ์ที่อยู่ในระหว่างการพิมพ์ (Cataloguing in publication)
มีทางเป็นไปได้เพียงใด โดยทำตามการทดลองระยะที่สองของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน ราวปี 1974
ออสเตรเลียเป็นประเทศอันดับที่สี่จากสหรัฐอเมริกา รัสเซีย และบราซิล ที่เริ่มโครงการนี้ โดยมี
สำนักพิมพ์ 36 แห่งเข้าร่วม นอกจากนี้ยังมีการวางแผนที่จะชักชวนให้สำนักพิมพ์อื่นๆ เข้าร่วมด้วย
เรื่อยๆ

โครงการการทำบัตรรายการด้วยกันเป็นการเตรียมรายชื่อสิ่งพิมพ์ให้กับบรรณานุกรม
แห่งชาติ Australian national bibliography และเป็นการกำกับการให้สิ่งพิมพ์
ของออสเตรเลีย รวมทั้งจัดทำบัตรให้กับบัตรรายการของหอสมุดแห่งชาติ และหน่วยงานในต่าง
ประเทศของหอสมุดฯ ในระยะแรกเริ่มงานมีการทำบัตรรายการของสิ่งพิมพ์ออสเตรเลียเป็นขั้นบันได
หลาย ในเวลาต่อมาความต้องการทางเรื่องนี้ก็ลดน้อยลง ทั้งนี้เพราะด้วยเหตุมาจากภายใน
ประเทศได้จัดสิ่งพิมพ์มาพร้อมกับหนังสือให้แก่ห้องสมุดออสเตรเลียจำนวนมากขึ้น กรณีนี้ก็เกิด
ขึ้นกับบัตรรายการของสิ่งพิมพ์ต่างประเทศเช่นกันที่มีอัตราของความถี่การเข้าถึงที่คาดหมายไว้
ก็ด้วยเหตุผลอย่างเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากราวปี 1972 หน่วยงานที่จำหน่ายบัตรรายการให้แก่
ห้องสมุดต่างๆ มียอดขายคิดเป็น 45 เปอร์เซ็นต์ของยอดขายบัตรรายการ ทั้งสิ่งพิมพ์ภายในและภายนอก
ประเทศทั้งหมด

ในปี 1966 เมื่อห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันประสบผลสำเร็จในการทดลองนำเครื่องจักรกล
มาใช้กับห้องสมุด ทำให้มีการเตรียมวิธีการลงรายละเอียดทางบรรณานุกรมในรูปแบบที่เครื่องจักรกล
สามารถอ่านได้ในอันต่อมา การพัฒนาวิธีการลงรายการทางบรรณานุกรมที่คอมพิวเตอร์อ่านได้ก็
เรียกกันว่า MARC (Machine readable catalogue) format เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก และ
การที่ห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน และการจัดพิมพ์บรรณานุกรมแห่งชาติของอังกฤษ - British
National Bibliography ได้พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ทำให้หอสมุดแห่งชาติออสเตรเลียซึ่งร่วมอยู่ใน
โครงการการทำบัตรรายการสามารถจะดำเนินการสืบต่อไป ดังนั้นในปี 1970 หอสมุดฯ ได้กำหนด
แผนปฏิบัติการลงรายละเอียดทางบรรณานุกรมที่เรียก Australian MARC specification

ยัติวิธีเผยแพร่ในปี 1973 (แบบฟอร์มนี้มีความคล้ายคลึงกับแบบฟอร์มที่ใช้ใน British National Bibliography (BNB) ในที่สุดมีการนำระบบการพิมพ์รายการแบบ เครื่องจักรกลเข้าช่วย (ANB MARC system) ในปี 1972 เมื่อนำคอมพิวเตอร์เครื่องแรก เก็บสะสมรายการทางบรรณานุกรม ต่างๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ละ ฟอร์มตัวเป็นแหล่งรวมข้อมูล (a data base) แหล่งรวมข้อมูลเหล่านี้ ยังถูกนำไปผลิตบรรณานุกรมแห่งชาติออสเตรเลีย - Australian national bibliography (ANB) ด้วย โดยทางหลักสมุดฯ ได้นำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการพิมพ์มาใช้ ในปีเดียวกันหอสมุดฯ ได้รับ เปรียบเทียบรายการจากห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันและ เปรียบเทียบรายการของบรรณานุกรมแห่งชาติ British National Bibliography เนื่องจากโครงการนี้จึงเริ่มดำเนินการจึงมีการศึกษาถึงการให้บริการ งานบริการรายการในรูปแบบคอมพิวเตอร์อ่านได้จากแหล่งอื่นฯ ฉะนั้นในปี 1974 หอสมุดฯ จึงเริ่มให้บริการ ค้นหาคอลเลกชันเบื้องต้นนับจากแหล่งคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน BNB และ ANB นอกจากนี้ การที่คอมพิวเตอร์สามารถผลิตรายการได้จากแหล่งข้อมูลเหล่านี้ฯ ทั้งโลกสามารถเข้าถึงกัน จึงได้ว่าเป็นงานที่ใกล้เคียงกัน

แหล่งข้อมูลพิเศษต่างๆ หรือฐานข้อมูล (data bases)

ออสเตรเลียได้เริ่มจัดทำแหล่งข้อมูลพิเศษจากต่างประเทศที่สำคัญ ตั้งแต่ปี 1969 โดย หอสมุดแห่งชาติ ตลอดจนจะให้บริการ Australian MEDLARS service โดยหอสมุดฯ จะทำ ธุรกรรมวรรณกรรมทางการแพทย์ในออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย และแอฟริกาใต้ แล้วจึง ส่งรายการทางบรรณานุกรมไปให้แก่อาคารหอสมุดการแพทย์แห่งชาติ (National Library of Medicine - NLM) สหรัฐอเมริกาไปจนแต่ระบบ MEDLARS (Medical Literature Analysis and Retrieval System) ฉะนั้นในปี 1970 จึงเป็นที่ที่เริ่มลงมือปฏิบัติและทางหลักสมุดฯ สามารถให้บริการค้นย้อนหลัง (retrospective demand searches) ได้ทันที ครั้นปี 1971 งานบริการที่พัฒนาขึ้น หอสมุดฯ สามารถค้นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันหรือหัวข้อเฉพาะ เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่อยู่ในความสนใจของผู้ใช้ (selective dissemination of information SDI) ได้ด้วย นอกจากนี้หอสมุดฯ ยังขยายบริการไปยังประเทศนิวซีแลนด์อีกด้วย ในฐานะที่เป็นศูนย์กลาง ข้อมูลพิเศษทางการแพทย์ในภูมิภาคแถบนั้น หอสมุดแห่งชาติออสเตรเลียอยู่ในขั้นที่จะนำระบบ MEDLINE ซึ่งเป็นระบบที่สามารถค้นหาข้อมูลพิเศษจากคอมพิวเตอร์ได้ ในขณะนั้นโดยข่าวสารจะถูกส่งผ่านเครื่อง เทอร์มินัล (terminals) มาใช้โดยเริ่มกลางปี 1974

ระหว่างปี 1973 หน่วยงานชื่อ Australian Council for Educational Research ได้ตกลงที่จะส่งรายงานการวิจัยทางการศึกษาของออสเตรเลียไป ให้แก่ศูนย์ Educational Resources Information Center (ERIC) ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อป้อนข้อมูลพิเศษทางการแพทย์ในระบบ

รวมข้อสันนิษฐานทางการศึกษาระหว่างประเทศของ ERIC ดังนั้นทางหอสมุดแห่งชาติออสเตรเลียได้ร่วมมือกับสถาบันชื่อ IBM's Systems Development Institute วางโครงการที่จะให้บริการข้อสันนิษฐานทางการศึกษาแบบใช้คอมพิวเตอร์เข้าช่วยด้วยการจัดหาแหล่งข้อสันนิษฐานของ ERIC มาใช้ ดังนั้นกลางปี 1974 หอสมุดแห่งชาติฯ จึงเริ่มให้บริการค้นหาข้อสันนิษฐานแบบย้อนหลังและค้นเฉพาะหัวข้อเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้ใช้ (SDI) ขึ้น ต่อมาหอสมุดฯ ได้ขยายกิจกรรมการค้นหาข้อสันนิษฐานจากคอมพิวเตอร์มากขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์ที่ได้จาก MEDLARS และ ERIC

ผู้แปลขอขอบคุณ กุศลศิริพร สุวรรณะ เป็นอย่างยิ่ง ที่ได้กรุณาตรวจทานและจัดเกลา
ส่วน วนบางตอน

แปลและเรียบเรียงจาก Balnaves John and Bix up Peter.
Australian Libraries. 2d rev. ed. London: Clive Bingley. 1975. Chapter
Three. pp.42-55. "The National Library of Australia".

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย